

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.2.164>

УДК 330.564

А. Г. Віжуткін,

аспірант, Київський національний університет технологій та дизайну

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-1793-0516>

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЗМЕНШЕННЯ МАЙНОВОЇ НЕРІВНОСТІ В ПАРАДИГМІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

A. Vizhutkin,

Postgraduate student, Kyiv National University of Technologies and Design

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL BASIS FOR CHANGING THE MAIN INEQUALITY IN THE PARADIGM OF THE MODERN DEVELOPMENT

У статті досліджуються концептуальні підходи до подолання та запобігання майнової нерівності як чинника, що стримує сталий розвиток суспільства. Виокремлено основні форми прояву майнової нерівності, її соціально-економічні наслідки та стратегічні напрями мінімізації через інструменти державної політики, міжнародне партнерство та соціальні інновації. Запропоновано модель збалансованого розподілу ресурсів, що

враховує принципи справедливості, соціальної інтеграції та інклюзивного зростання.

Метою дослідження є визначення теоретичних і прикладних засад подолання майнової нерівності в контексті реалізації цілей сталого розвитку та формування соціально орієнтованої моделі економічного зростання. Результати дослідження:

- класифіковано основні джерела та детермінанти майнової нерівності (структурні, політичні, ринкові, інституційні);*
- встановлено зв'язок між рівнем майнової нерівності та індикаторами сталого розвитку (доступ до освіти, охорони здоров'я, житла, зайнятості);*
- систематизовано міжнародні практики подолання нерівності (приклади країн Скандинавії, Канади, Німеччини);*
- обґрунтовано доцільність переходу до принципу справедливого перерозподілу через прогресивне оподаткування, соціальну інвестиційну політику, підтримку вразливих груп;*
- розроблено концептуальну модель інклюзивної економіки, що базується на поєднанні економічної ефективності та соціальної справедливості. Подальші дослідження мають бути зосереджені на:*
 - розробленні національних індикаторів соціально-економічної справедливості;*
 - аналізі впливу цифровізації та автоматизації на зростання нових форм нерівності;*
 - оцінці ефективності механізмів зеленого переходу з огляду на соціальні наслідки;*
 - формуванні багаторівневої моделі політики подолання майнової нерівності на локальному, національному та глобальному рівнях.*

The article explores conceptual approaches to understanding and avoiding the main inequality as an official that streams the steel development of marriage.

The main forms of manifestation of mine inequality, their socio-economic legacies and strategic direct minimization through instruments of government policy, international partnership and social innovations. A model of a balanced distribution of resources has been proposed, which promotes the principles of justice, social integration and inclusive growth.

The method of investigation is the significance of theoretical and applied approaches to the suppression of mine inequality in the context of the implementation of the goals of the development and formation of a socially oriented model of economic growth. Investigation results:

- classified the main factors and determinants of major instability (structural, political, markets, institutions);*

- connections were established between the level of mine inequality and indicators of development (access to education, health protection, life, employment);*

- international practices of dealing with inequality have been systematized (applies from the countries of Scandinavia, Canada, Germany);*

- the commitment to the transition to the principle of fair transition through progressive taxation, social investment policy, and support for vulnerable groups is emphasized;*

- a conceptual model of an inclusive economy has been developed, which is based on proven economic efficiency and social justice. Further investigations may focus on:*

- disaggregated national indicators of socio-economic justice;*

- analysis of the influx of digitalization and automation on the growth of new forms of inequality;*

- assessments of the effectiveness of green transition mechanisms based on social impacts;*

- a formulated rich model of politics to address major inequalities at the local, national and global levels.*

Ключові слова: майнова нерівність, сталий розвиток, соціальна справедливість, інклюзивна економіка, державна політика, соціальні інновації, розподіл ресурсів.

Key words: mine inequality, steel development, social justice, inclusive economy, government policy, social innovation, distribution of resources.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Майнова нерівність є однією з найгостріших соціально-економічних проблем сучасного світу, що набуває все більшої актуальності в умовах глобалізації, технологічного прогресу та екологічних викликів. Високий рівень диференціації доходів і доступу до ресурсів не лише знижує соціальну згуртованість, але й стримує економічний розвиток, ускладнює реалізацію цілей сталого розвитку, підриває довіру до державних інституцій. Особливо критичною є ситуація в країнах із перехідною економікою, де поєднуються структурна незбалансованість, низький рівень соціального захисту та обмежені можливості для соціальної мобільності. У цьому контексті актуальним є пошук ефективних концептуальних та практичних механізмів подолання й запобігання майновій нерівності як необхідної умови досягнення інклюзивного й сталого розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема майнової нерівності активно досліджується у працях зарубіжних і вітчизняних науковців, серед яких варто відзначити Т. Пікетті, А. Сена, Дж. Стігліца, Б. Мілановича, а також вітчизняних авторів: О. Власюка, Л. Чернюка, С. Корабліна, Л. Шевченко. У науковому дискурсі обґрунтовано негативний вплив нерівності на темпи економічного зростання, інвестиційну привабливість та інституційну стабільність. Однак при цьому залишається недостатньо вивченим міждисциплінарний підхід до аналізу майнової нерівності з урахуванням її взаємозв'язку з екологічною сталістю, цифровими трансформаціями, доступом до знань і можливостей. Актуальною

залишається потреба у концептуалізації моделей, що поєднують економічну ефективність із соціальною справедливістю.

Формулювання цілей статті. Метою статті є системне обґрунтування теоретико-методологічних підходів до подолання та запобігання майновій нерівності в контексті забезпечення сталого розвитку, з урахуванням глобальних трендів, структурних трансформацій та потреб соціальної інтеграції. Для досягнення поставленої мети застосовано комплекс методів:

- системного аналізу – для вивчення структурних причин майнової нерівності;
- інституційного підходу – для оцінки ролі державної політики у регулюванні нерівності;
- порівняльного аналізу – при дослідженні міжнародного досвіду;
- індексного аналізу – для оцінювання рівня нерівності на основі Gini-індексу, HDI, MPI;
- прогностичного моделювання – для розробки сценаріїв зменшення нерівності до 2030 року відповідно до Цілей сталого розвитку ООН.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Зменшення масштабів майнової нерівності передбачає глибокі системні перетворення, що охоплюють, зокрема, скорочення рівня бідності, підвищення інвестицій у сферу освіти, розширення механізмів соціального захисту та створення гідних умов праці. Особлива увага має приділятися підтримці молоді, вимушених мігрантів, біженців та інших соціально вразливих груп. Усередині держав важливо формувати інклюзивну соціально-економічну політику, орієнтовану на розширення можливостей для всіх, що є фундаментальною складовою досягнення цілей сталого розвитку.

Варто зауважити, що у 2023 році в ряді країн спостерігалася позитивна динаміка: темпи зростання доходів серед 40% найменш забезпеченого населення випереджали загальнодержавні показники. Це частково компенсувало глибокі диспропорції, які посилювалися внаслідок пандемії

COVID-19 у 2020 році, що стала каталізатором поглиблення нерівності між країнами [1]. Подолання дисбалансів у розподілі ресурсів — як у межах окремих держав, так і на міжнародному рівні — потребує комплексного підходу, що включає інвестиції в розвиток людського потенціалу, боротьбу з дискримінацією, підтримку маргіналізованих спільнот та розширення міждержавної співпраці у сфері справедливої торгівлі та фінансів.

У цьому контексті особливої ваги набуває завдання критичного переосмислення й теоретичної систематизації концептуальних засад запобігання майновій нерівності в контексті глобальних орієнтирів сталого розвитку.

Відповідно до цілей ЦСР 10, пріоритетними напрямками скорочення майнової нерівності є:

- забезпечення рівного доступу до ресурсів шляхом усунення дискримінаційних норм, практик і політик, а також запровадження відповідного законодавства й ініціатив у сфері соціальної справедливості;
- формування справедливої податкової, бюджетної та оплати праці політики, орієнтованої на зниження соціального розриву;
- удосконалення системи регулювання глобальних фінансових інститутів і ринків;
- активізація міжнародної допомоги країнам, які мають обмежені можливості, зокрема найбільш біднішим, малим острівним державам, країнам, що розвиваються, і тим, які не мають виходу до моря — відповідно до їхніх стратегічних планів розвитку. [2].

Згідно з підходом Міжнародної організації праці, вирішення проблеми майнової нерівності варто розглядати через призму зниження соціальної нерівності, забезпечення справедливої оплати праці та розвитку економіки догляду, яка охоплює різні категорії населення [3].

Зниження соціальної диференціації на ринку праці потребує:

- активної політики, спрямованої на подолання нерівності як між країнами, так і в межах держав;

- гарантій рівної оплати за працю однакової цінності;
- впровадження інструментів рівномірного розподілу обов'язків у домогосподарствах, включаючи політику оплачуваних відпусток по догляду за дитиною;
- цілеспрямованих інвестицій в економіку догляду як основу соціальної стійкості [3, с. 2, 4].

У грудні 2021 року Міжнародна конференція праці прийняла «Висновки щодо майнової нерівності на ринку праці», які стали основою комплексної стратегії, що охоплює такі напрями: створення гідної зайнятості, забезпечення доступу до якісної освіти та професійної підготовки, розвиток інклюзивного соціального захисту та посилення участі в глобальних процесах [4].

За даними *Survey of Consumer Finances*, проведеного Федеральною резервною системою США у 2013 році, лише 3% найбагатших домогосподарств контролювали 54,4% національного багатства, що майже на 45% більше, ніж у 1989 році. Водночас частка багатства 90% домогосподарств скоротилася до 24,7%, зменшившись на понад 33%. Подібна динаміка спостерігалася і щодо доходів: у заможних верств населення вони продовжували зростати, тоді як у менш забезпечених — знижувалися. Дослідження також виявило суттєву нерівність за такими критеріями, як наявність житла та рівень освіти: економічна стабільність суттєво зросла серед власників житла й осіб із вищою освітою, тоді як орендарі та люди без вищої освіти зазнали погіршення фінансового становища [5].

За результатами аналітичних даних, представлених у відповідному звіті, ключову роль у зменшенні рівня майнової нерівності та подоланні бідності без шкоди для економічного зростання відіграє державна політика. У цьому контексті дослідники Інституту Хааса виокремили шість обґрунтованих підходів до політичного втручання, що мають потенціал позитивно впливати на зменшення соціально-економічних розривів,

підвищити економічну мобільність та сприяти досягненню цілей сталого розвитку.

1. Підвищення рівня мінімальної заробітної плати. Аналіз свідчить, що зростання мінімальної оплати праці має прямий вплив на зниження бідності: майже 4,6 мільйона осіб можуть вийти з її меж, а загальний реальний дохід країни зросте на понад 2 мільярди доларів. Крім того, такий підхід стимулює зайнятість, зміцнює купівельну спроможність населення та прискорює економічний розвиток, що відповідає положенням Цілі сталого розвитку 8 (гідна праця та економічне зростання).

2. Удосконалення системи прибуткового оподаткування. Розширення бази прибуткового податку та його прогресивність дозволяє вирівнювати доходи між соціальними групами та формувати більш справедливу податкову систему.

3. Накопичення активів для сімей, що працюють. Політики, орієнтовані на заохочення довгострокових заощаджень, зниження вартості формування активів та підтримку домогосподарств із низькими доходами, можуть зміцнити їхню економічну стабільність. Зокрема, автоматичне залучення працівників до пенсійних програм, надання заощаджувальних кредитів або державного співфінансування накопичувальних рахунків значно підвищує рівень добробуту. Доступ до недорогих фінансових послуг, спрощення процедур набуття права власності на житло — важливі компоненти таких ініціатив.

4. Інвестування в освіту. Освітні інвестиції сприяють зростанню продуктивності праці, підвищенню економічної мобільності населення та зниженню майнової нерівності у довгостроковій перспективі.

5. Реформування податкового законодавства. Побудова більш прогресивної системи оподаткування, зокрема шляхом впровадження механізмів податкових заохочень для заощаджень (наприклад, повернення частини суми з кожного збереженого долара), сприяє формуванню рівних

умов для різних соціальних груп, зокрема для малозабезпечених домогосподарств.

6. Подолання житлової сегрегації. Зменшення просторової концентрації малозабезпечених груп через інклюзивне житлове планування та зниження сегрегації домогосподарств за рівнем доходів позитивно впливає на мобільність та довгострокові економічні перспективи цих верств населення [6].

Згідно зі Стратегією взаємодії Міжнародного валютного фонду (МВФ) у сфері соціальних видатків, затвердженою у 2019 році, такі витрати — зокрема на охорону здоров'я, освіту та соціальний захист — є базовим механізмом формування інклюзивного зростання. Вони сприяють зменшенню нерівності, захисту вразливих категорій населення під час кризових змін, стабілізації споживання на різних етапах життєвого циклу та амортизації економічних шоків. Усе це є визначальними умовами для забезпечення сталого розвитку [7, с. 6].

У процесі боротьби з майновою нерівністю важливим завданням є забезпечення ефективності соціальних трансфертів. Зокрема, державні органи мають здійснювати оцінку того, наскільки фактичні витрати досягають цільових груп, а також виявляти потенційні викривлення в системі. Так, існує ризик, що деякі підкатегорії видатків — наприклад, надмірні пенсійні гарантії для окремих категорій працівників — можуть поглинати непропорційну частину бюджету, послаблюючи фінансування інших ключових секторів. Це, у свою чергу, знижує загальну ефективність державної політики та посилює дисбаланси в доходах.

На рисунку 1 подано дорожню карту МВФ — покрокову стратегію із запобігання майновій нерівності у контексті реалізації Цілей сталого розвитку, яка окреслює пріоритети у фінансуванні, моніторингу, соціальній інклюзії та партнерстві на глобальному рівні.

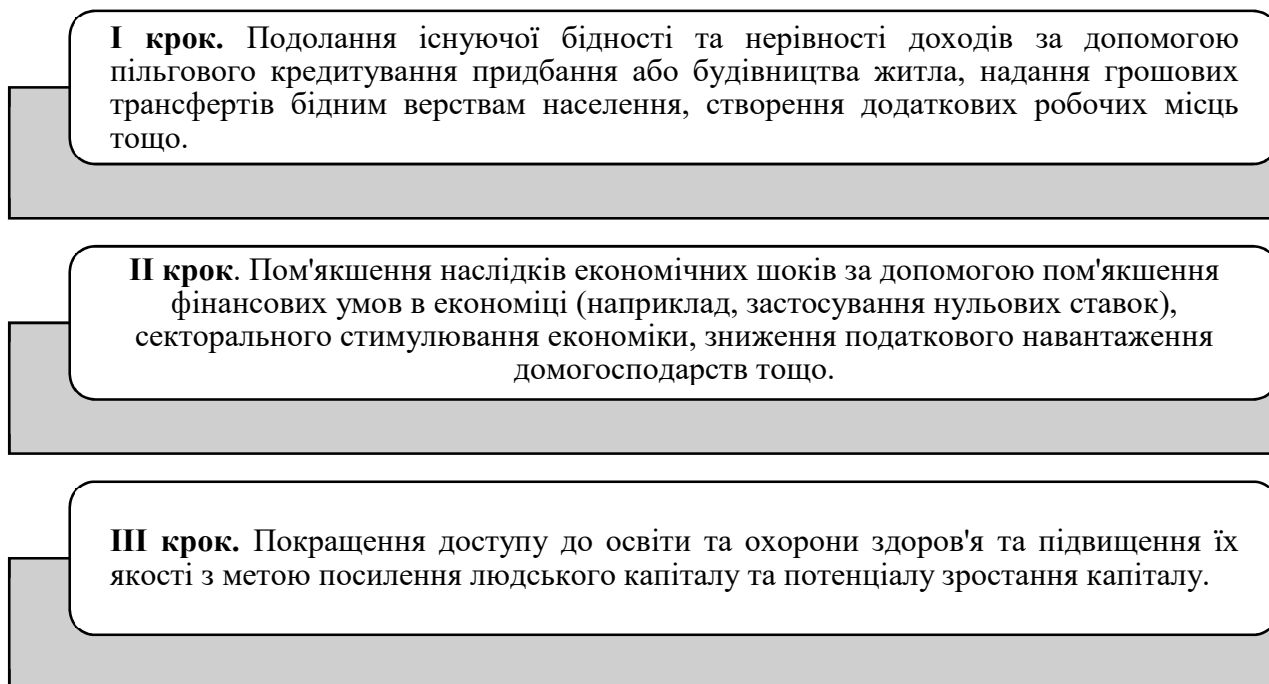

Рис. 1. Організаційно-економічні заходи дорожньої карти МВФ у розрізі запобігання майнової нерівності

Джерело: сформовано автором на основі [7]

Однією з концептуальних засад запобігання майновій нерівності виступає запропонований Економічною та соціальною радою ООН підхід до вимірювання рівня життя на глобальному рівні (Рис. 2). Потреба у формуванні такого підходу виникла на тлі дискусій щодо доцільності використання універсального показника рівня добробуту населення, зокрема індексу Джині, а також у зв'язку з дедалі більшою популярністю індикатора очікуваної тривалості життя як базового вимірника соціального розвитку.

На відміну від попередніх моделей, нова методика пропонує більш комплексний та багатовимірний підхід до оцінки життєвих умов. Її центральним індикатором виступає дохід на душу населення, що дозволяє більш точно окреслити матеріальні аспекти рівня життя. Цей підхід не лише відображає доступ до економічних ресурсів, а й слугує основою для розробки цільових заходів щодо зниження нерівності та забезпечення соціальної справедливості.

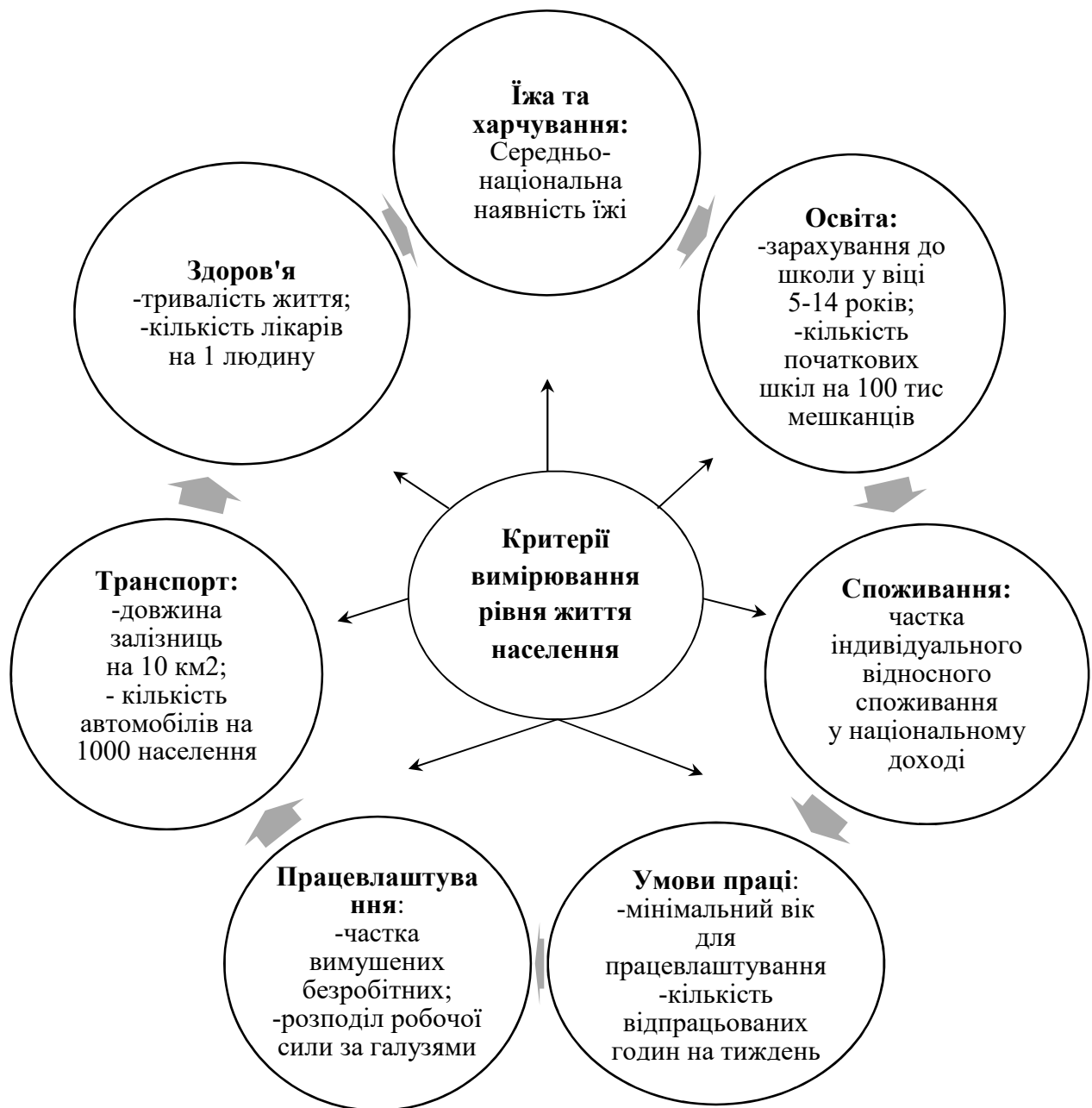

Рис. 2. Міжнародний підхід щодо вимірювання рівня життя, розроблений Економічною і соціальною радою ООН

Джерело: сформовано автором на основі [8]

Важливо підкреслити, що ключові критерії оцінки рівня життя, закладені в цій моделі, тісно корелюють із цілями сталого розвитку (ЦСР). Зокрема:

- забезпечення продовольчої безпеки та належного харчування (відповідність ЦСР 2);
- доступ до якісної освіти протягом усього життя (ЦСР 4);

- гарантування здорового способу життя та добробуту для всіх вікових категорій (ЦСР 3);
- формування належного рівня споживання та добробуту (відповідність ЦСР 1 і 8);
- створення гідних умов праці та забезпечення зайнятості (ЦСР 8);
- доступ до якісної інфраструктури й транспорту (ЦСР 9).

У взаємозв'язку ці параметри формують інтегральну характеристику рівня життя, що, у свою чергу, виступає визначальним чинником у процесі зниження майнової нерівності. Зокрема, покращення умов життя різних соціальних груп дозволяє зменшити розрив у доступі до базових ресурсів, що прямо пов'язано з досягненням ЦСР 10 — скорочення нерівності.

Таким чином, багатовимірна оцінка рівня життя як аналітичний інструмент дає змогу не лише комплексно оцінювати соціально-економічну ситуацію в країні, а й слугує основою для формування політики, орієнтованої на сталий, справедливий та інклюзивний розвиток.

Відповідно, підвищення рівня життя може як зменшити, так і посилити майнову нерівність, залежно від соціальної політики, рівня доступу до освіти, медицини та можливостей розвитку для всіх верств населення. Баланс між економічним зростанням і справедливим перерозподілом ресурсів є вирішальним фактором у контексті забезпечення сталого розвитку.

Дослідженням концептуальних засад подолання майнової нерівності займалося безліч іноземних та українських науковців. Автори Дженеві, Пачаурі та Тубіана [9, с. 11] виділяли наступні національні експерименти щодо подолання та запобігання майнової нерівності у контексті забезпечення сталого розвитку:

- колективне управління природними ресурсами у Намібії;
- запровадження системи медичного страхування у Камбоджі;
- впровадження соціальної політики у Бразилії;
- використання політики скорочення нерівності у країнах з низьким і середнім рівнем доходу;

- впровадження податку на вуглець у Швеції і Франції.

Аналіз систем соціальної політики у Бразилії – країні, що розвивається, підтвердив скорочення нерівності за останні десять років. Автори Барбоза та Олівейра [9] відзначають, що технічні, інституційні, організаційні, фінансові, фіскальні та правові елементи повинні співіснувати, щоб стимулювати економічних агентів, зокрема, державні та приватні банки, органи виконавчої влади, підприємства, домогосподарства, зменшувати рівень майнової нерівності. Варто зазначити, що поєднання добре сформованого трудового законодавства та ефективних систем нагляду і соціально-економічних політик є пріоритетним напрямом подолання майнової нерівності у розрізі сталого розвитку країни.

Зменшення майнової нерівності передбачає реальні соціальні та політичні інновації, які часто суперечать один одному. Наприклад, у Камбоджі організації, які створюють загальну систему медичного страхування, повинні працювати поряд з прибутковим приватним сектором, який вони не контролюють. Викликом для Камбоджі та інших урядів є потреба в укладенні відповідних домовленостей з приватним сектором і переміщення нерегульованої неформальної діяльності в офіційний сектор – регульований ринок [9, с. 11].

Для порівняння, у Сполучених Штатах Америки середній дохід становить близько 19 тисяч доларів для всіх громадян (включно з дітьми, пенсіонерами та іншими, хто не є частиною робочої сили) та набагато вищий – близько 36 тисяч доларів, для тих, хто працює, а у Центральноафриканській Республіці (ЦАР), одній із найбідніших країн світу, 65% населення живе менш ніж на 700 доларів на рік [10]. Відповідно, варто також розглянути основні концептуальні аспекти боротьби з майновою нерівністю у США, яка входить до країн Великої сімки. Технології та торгівля є ключовими як факторами-інгібіторами, так і каталізаторами майнової нерівності, які коригуються відповідно до напрямів державної політики. Автоматизація та лібералізація торгівлі глибоко трансформували ринки праці, надавши

непропорційні переваги висококваліфікованим і освіченим працівникам, що призвело до посилення нерівності у США та ряді інших розвинутих країн світу (наприклад, у Великобританії, Німеччині, Франції та Італії). Одним із інструментів зменшення майнової нерівності у США стало запровадження Закону «Про доступну медицину», що було спровоковано підвищенням витрат американців у середньому вдвічі на одну особу, аніж в інших заможних країнах наприкінці 2018 року, а 8,5% людей (27,5 мільйон) взагалі не мали договору медичного страхування. Відповідно до цього нормативного акту роботодавці, які надають працівникам медичні поліси, беруть на себе витрати, пов'язані зі стрімким зростанням страхових внесків, що, як наслідок, впливає на загальний рівень доходів працівників [11, с.12].

Відповідно до результатів дослідження Бюджетного управління Конгресу США [11, с.22] уряди можуть зменшити нерівність за допомогою податкових пільг та підтримки належного рівня доходів за рахунок соціальних трансфертів (державні програми, зокрема, соціальна допомога, безкоштовне медичне обслуговування та талони на харчування). На Рис. 3 представлена трансформація індексу Джині у розвинутих країнах світу з урахуванням податкових змін.

Аналіз даних, наведених на рисунку 3, підтверджує ефективність податкової політики як інструменту зменшення майнової нерівності. Станом на початок 2019 року найнижчі значення індексу Джині до оподаткування фіксувалися в Словаччині (0,38), Ісландії та Швейцарії (по 0,39), що свідчить про відносно невисоку диференціацію доходів у цих країнах. Після врахування податкових надходжень та державних трансфертів показники ще більше зменшилися: до 0,22 у Словаччині та 0,26 в Ісландії. Швейцарія, натомість, залишилася на середньому рівні поряд з Нідерландами, Німеччиною, Францією та Ірландією, що свідчить про помірну ефективність їхніх механізмів фіскального перерозподілу доходів.

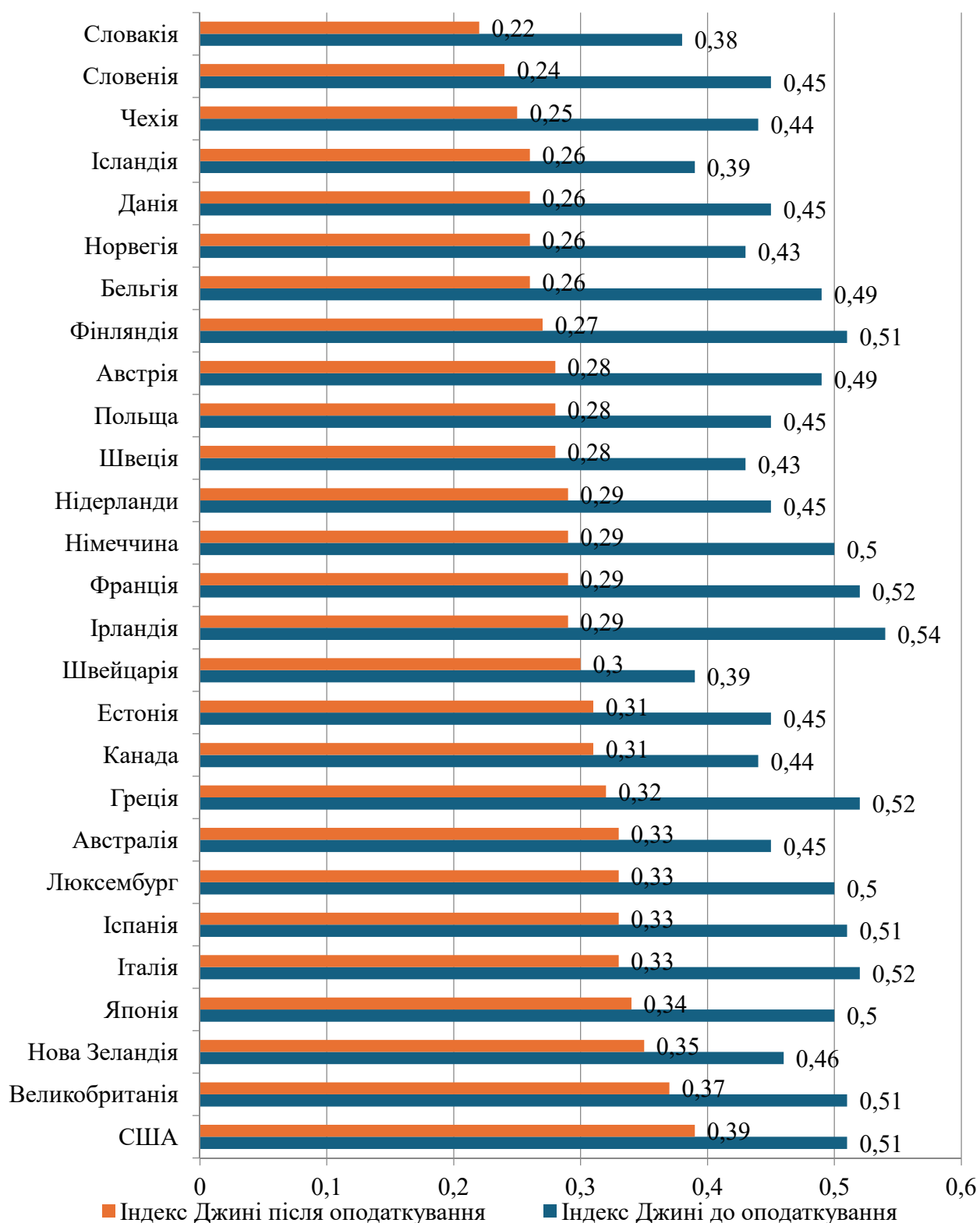

Рис. 3. Значення індексу Джині до та після оподаткування у країнах-членах ОЕСР з високим рівнем доходів станом на початок 2019 року

Джерело: сформовано автором на основі [12]

Особливої уваги заслуговує ситуація в США: до врахування оподаткування рівень Джині майже не відрізняється від інших високорозвинених держав (в межах 0,50–0,52), однак після впливу податкових інструментів та соціальних трансфертів рівень нерівності залишається найвищим серед країн зі схожим рівнем розвитку. Це свідчить про обмежену ефективність системи перерозподілу доходів у США, яка не забезпечує належного зменшення соціально-економічної поляризації населення.

З огляду на результати міжнародних досліджень та практик, спрямованих на подолання майнової нерівності в умовах сталого розвитку, доцільним є застосування PEST-аналізу як інструменту системної оцінки зовнішнього середовища. Цей підхід дозволяє розглядати проблему через призму чотирьох ключових компонентів:

- політичні фактори (Political): включають зміну політичного курсу, результати виборів (Президентських, Парламентських), реформи податкового та соціального законодавства, вступ до міжнародних організацій, ратифікацію угод тощо;

- економічні фактори (Economic): охоплюють рівень ВВП, темпи економічного зростання, доступ до фінансових ресурсів, рівень безробіття, інфляцію, а також структуру доходів та витрат населення;

- соціальні чинники (Social): стосуються демографічних змін, рівня освіти, доступності охорони здоров'я, соціальних очікувань та цінностей, що впливають на політику розподілу ресурсів;

- технологічні фактори (Technological): враховують рівень цифровізації, доступ до інновацій, автоматизацію праці, розвиток технологій у сфері фінансів, соціальних послуг та управління.

Результати PEST-аналізу (рис. 4) дали змогу деталізувати комплекс зовнішніх впливів на процеси посилення або пом'якшення майнової нерівності. Таким чином, цей аналітичний інструмент сприяє розробленню

стратегічного бачення подолання нерівності з урахуванням не лише внутрішніх політик, а й зовнішніх викликів і тенденцій.

Комплексний підхід, що поєднує кількісну оцінку (індекс Джині) з якісним аналізом середовища (PEST), дозволяє формувати ефективні політичні рішення, спрямовані на зменшення розривів у доходах та забезпечення інклюзивного зростання.

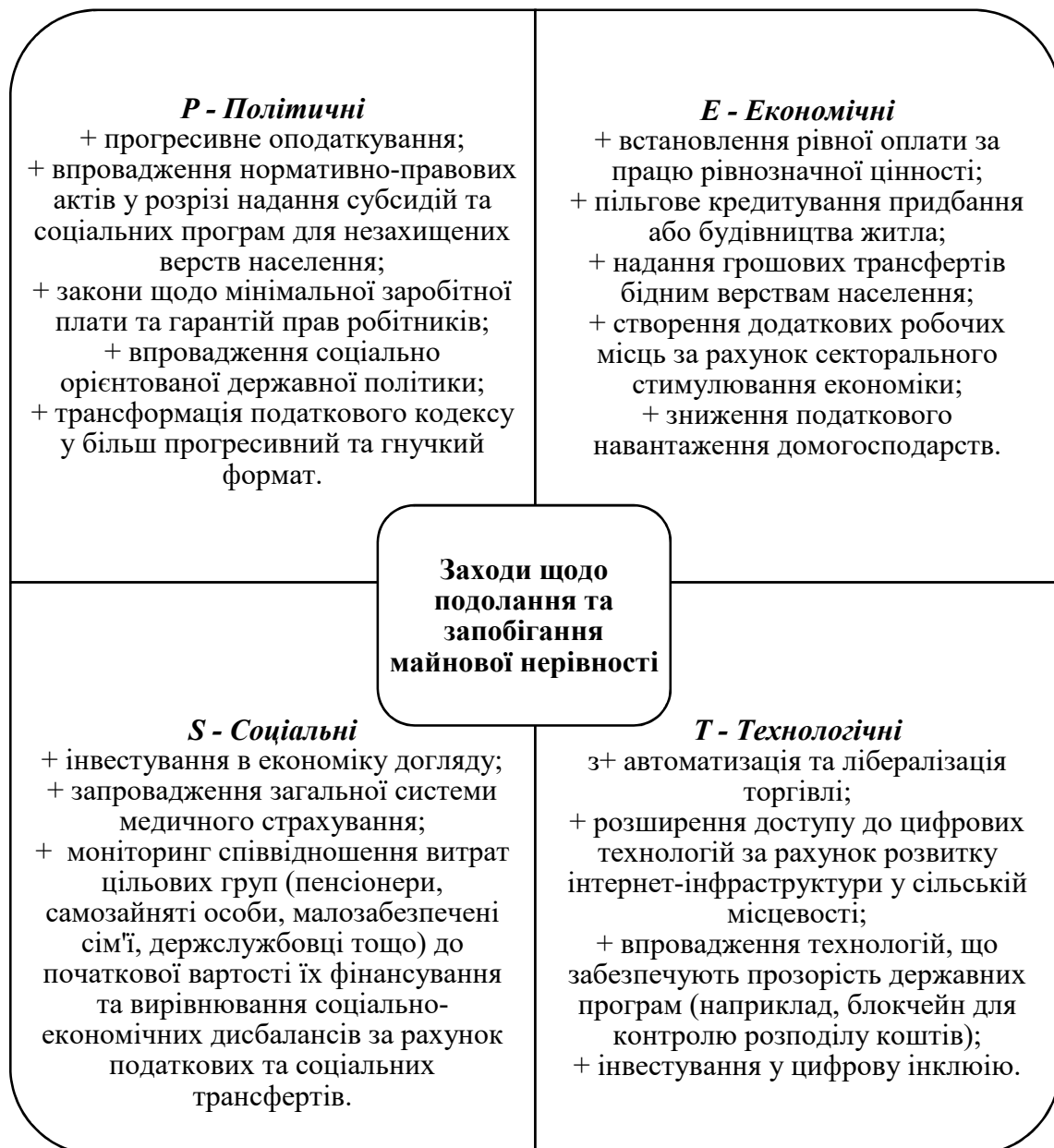

Рис. 4. PEST-аналіз концепції подолання та запобігання майнової нерівності у контексті забезпечення сталого розвитку

Джерело: сформовано автором

На противагу світовому досвіду запровадження та реалізації концепцій подолання майнової нерівності, в Україні досліджувана проблематика передбачає комплексне вирішення економічних, соціальних і правових проблем, що зазнали пострадянських економічних трансформацій. В Україні подолання майнової нерівності ускладнюється такими чинниками, як корупція, повільні реформи та історичні розбіжності, спричинені процесами приватизації у 1990-х роках, які часто концентрували власність у руках кількох еліт.

На законодавчому рівні питання подолання та запобігання майнової нерівності регулюється Конституцією України (далі КУ). Згідно з статтею 13 КУ земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу є об'єктами права власності Українського народу. Права власника реалізують органи державної влади та місцевого самоврядування від імені українського народу. Також зазначається, що держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів господарювання та соціальну спрямованість економіки. [13]

Оскільки одним із ключовим чинників стримування подолання майнової нерівності є корупційні процеси, важливо розглянути основні напрями подолання корупції як фактора-дестимулятора, які зазначаються у Законі України «Про запобігання корупції». Серед основних елементів антикорупційних програм можна виокремити наступні:

- визначення засад загальної відомчої політики щодо запобігання та протидії корупції у відповідній сфері;
- оцінка корупційних ризиків у діяльності відповідного органу та суб'єктів господарювання, факторів їх виникнення та сприяння їх подальшого поширення;
- заходи щодо усунення виявлених корупційних ризиків, осіб, відповідальних за їх виконання, строки та необхідні ресурси;

- навчання та заходи з поширення транспарентної інформації у розрізі програм антикорупційного спрямування;
- процедури щодо моніторингу, оцінки виконання та періодичного перегляду антикорупційних програм [14].

Особливо актуальним корупційний аспект подолання майнової нерівності став у період повномасштабного вторгнення росії в Україну. На рисунку 5 представлена кількість винесених вироків за корупцію органами виконавчої влади України у 2024 році, загальна кількість яких становила 6,8 тис. У 2023 році показник становив 2,6 тис.

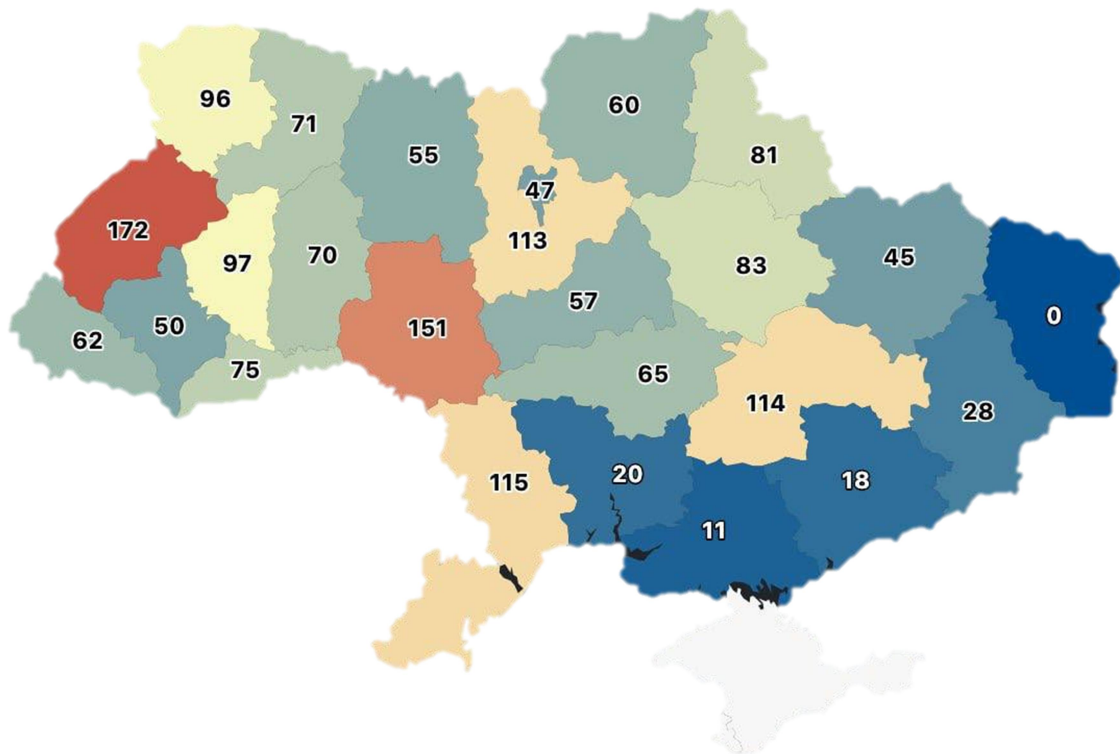

Рис. 5. Кількість винесених вироків за корупцію органами виконавчої влади України за 2024 рік

Джерело: сформовано на основі [15]

Відповідно до Рис. 5 у 2024 році найбільша кількість вироків за корупцію органами виконавчої влади була винесена у Львівській області (172 вирок), Вінницькій (151 вирок) та Київській областях (113 вироків), а найменша кількість (без врахування окупованих територій України) – у

Черкаській (57 вироків) та Чернігівській (60 вироків) областях . Моніторинг корупційних схем та винесення покарання сприяє зменшенню збагачення держслужбовців, олігархічних структур і, як наслідок, створює транспортну основу для впровадження подальших заходів подолання та запобігання майнової нерівності.

Для України пріоритетними напрямками подолання майнової нерівності є наступні:

- впровадження політики захисту майнових прав та верховенство закону, що сприятиме залученню капіталу і підвищить продуктивність праці;
- транспортна політика конкуренції, яка націлена на розбиття великих монополій на ринку (в умовах монополії та олігополії діє 42% ринків, з яких 11% припадає на природну монополію, а решта – на ринки з конкурентними відносинами); [16]
- збільшення прозорості і конкурентності державних видатків (станом на початок 2022 року первинні державні видатки як частка початково затвердженого бюджету становили 99%, що у порівнянні з розвинутими країнами, зокрема, Фінляндії (121%), Люксембургом (110%) та іншими є значно меншим показником);
- впровадження політики мобільності робочої сили.

Відповідно до Інфляційного звіту НБУ [17, с. 23] станом на жовтень 2024 року, прогнозується зростання реального ВВП України до 4,3% у 2025 році та 4,6% – у 2026 році завдяки гнучкій фіскальній політиці, що, як наслідок, стимулюватиме підвищення заробітних плат, стійкий зовнішній попит та інвестування. На противагу цьому виникають такі соціально-економічні та політичні ризики, як брак робочої сили, високий рівень міграційних процесів та повільна нормалізація економічного середовища країни.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.
Таким чином, огляд концептуальних засад подолання майнової нерівності свідчить про необхідність багаторівневого підходу, що включає системні

зміни у соціально-економічній політиці, які спрямовані на інклюзивний розвиток, сприяння працевлаштуванню, посилення соціального захисту різних верств населення, зміцнення соціальних інститутів, інвестування в освіту, підвищення мінімальної заробітної плати та створення умов для економічної мобільності вразливих груп населення.

Ключовими є комплексні заходи, спрямовані на усунення дискримінації та підтримку справедливого розподілу ресурсів. Крім того, глобальне співробітництво є важливим для забезпечення однакових можливостей для населення як на рівні національних ринків праці, так і на міжнародній арені, що відображається в ЦСР 10, із впровадженням заходів щодо забезпеченості їжею (ЦСР 2), надання доступу до якісної освіти (ЦСР 4), забезпечення здорового способу життя (ЦСР 3) та гідних умов праці (ЦСР 8). Досвід країн із високими рівнями нерівності (Намібії, Камбоджі, Бразилії), які впроваджують ефективні соціальні програми, демонструє, що зменшення майнової нерівності можливе лише за умови консолідації державної політики, інституційної підтримки та співпраці з приватним сектором. Також досвід розвинутих країн, серед яких США, Великобританія, Німеччина, Франція, Італія, Швейцарія та інші, свідчить про ефективність податкових трансфертів як ключових інструментів зменшення майнової нерівності, що підтверджується значеннями коефіцієнтів Джині до та після оподаткування.

Проведений PEST-аналіз світових концепцій подолання та запобігання майнової нерівності дав змогу виділити відповідні політичні, економічні, соціальні та технологічні заходи.

Література

1. Goal 10: Reduce inequality within and among countries. United Nations. URL: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/inequality/> (Access date 17 October 2025).

2. Goal 10 Reduced inequalities. UN. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/tsili-staloho-rozvytku/reduced-inequalities> (Access date 16 September 2025).
3. Reducing inequality, ensuring appropriate wage and care economy. 1st meeting of the G7 Employment Working Group. Tokyo, 8-9 February, 2023. International Labour Organization. URL: <https://www.ilo.org/resource/reducing-inequality-ensuring-appropriate-wages-and-care-economy> (Access date 27 September 2025).
4. Fighting inequalities in a changing world of work International Labour Organization. URL: <https://www.ilo.org/resource/news/fighting-inequalities-changing-world-work> (Access date 28 September 2025).
5. 2013 Survey of Consumer Finances. *Federal Reserve System*. URL: https://www.federalreserve.gov/econres/scf_2013.htm (Access date 16 October 2025).
6. Powell J.A. Six policies to reduce economic inequality. 2014. URL: <https://belonging.berkeley.edu/six-policies-reduce-economic-inequality> (Access date 17 October 2025).
7. Operational guidance note for imf engagement on social spending issues. *IMF*. 2024. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/Policy-Papers/Issues/2024/04/30/Operational-Guidance-Note-for-IMF-Engagement-on-Social-Spending-Issues-548431> (Access date 1 November 2025).
8. International definition and measurement of levels of living. United Nations economic and social council. New York, 1954.
9. Genevey R., Pachauri R. K. and Tubiana L. Reducing inequalities: A Sustainable Development Challenge. Delhi: TERI Press, 2013. 272 p. ISBN 978-81-7993-530-9.
10. Measuring global inequality: Median income, GDP per capita, and the Gini Index. *Giving what we can*. URL: <https://www.givingwhatwecan.org/blog/measuring-global-inequality-median-income-gdp-per-capita-and-the-gini->

index?gad_source=1&gclid=CjwKCAiA3ZC6BhBaEiwAeqfvyr60QdNnrmEfXn1_x73uft3uGsGs44fqThrPy8g3DFJfAseq7yyRPhoCBYYQAvD_BwE (Access date 5 November 2025).

11. Bhatt A., Kolb M., and Ward O. How to fix economic inequality? Educational resources. Peterson Institute for International Economics, 2020. 41 p. URL: <https://www.piie.com/sites/default/files/documents/how-to-fix-economic-inequality.pdf>.

12. OECD Data Explorer. *OECD*. URL: <https://data-explorer.oecd.org/> (Access date 10 November 2025).

13. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (Дата звернення 27.10.2025).

14. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (Дата звернення 28.10.2024).

15. 6,8 тис. вироків корупціонерам було винесено за час великої війни. *Опендатабот*. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/corrupted-officials-2024> (Дата звернення 29.10.2025).

16. В Україні монополізовано 42% ринків - голова АМКУ. Економічна правда. URL: <https://epravda.com.ua/news/2015/07/13/550443/> (Дата звернення 20.11.2025).

17. Інфляційний звіт. Жовтень 2024 року. *Національний банк України*. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2024-Q4.pdf?v=10 (Дата звернення 22.11.2025).

References

1. United Nations (2025), “Goal 10: Reduce inequality within and among countries”, available at:

<https://www.un.org/sustainabledevelopment/inequality/> (Accessed 17 October 2025).

2. UN (2025), “Goal 10 Reduced inequalities”, available at: <https://www.undp.org/uk/ukraine/tsili-staloho-rozvytku/reduced-inequalities> (Accessed 16 September 2025).

3. International Labour Organization (2023), “Reducing inequality, ensuring appropriate wage and care economy. 1st meeting of the G7 Employment Working Group. Tokyo, 8-9 February”, available at: <https://www.ilo.org/resource/reducing-inequality-ensuring-appropriate-wages-and-care-economy> (Accessed 27 September 2025).

4. International Labour Organization (2025), “Fighting inequalities in a changing world of work”, available at: <https://www.ilo.org/resource/news/fighting-inequalities-changing-world-work> (Access date 28 September 2025).

5. *Federal Reserve System* (2013), “2013 Survey of Consumer Finances”, available at: https://www.federalreserve.gov/econres/scf_2013.htm (Accessed 16 October 2025).

6. Powell, J.A. (2014), “Six policies to reduce economic inequality”, available at: <https://belonging.berkeley.edu/six-policies-reduce-economic-inequality> (Access date 17 October 2025).

7. IMF (2024), “Operational guidance note for imf engagement on social spending issues”, available at: <https://www.imf.org/en/Publications/Policy-Papers/Issues/2024/04/30/Operational-Guidance-Note-for-IMF-Engagement-on-Social-Spending-Issues-548431> (Accessed 1 November 2025).

8. UN (1954), International definition and measurement of levels of living, United Nations economic and social council, New York, USA.

9. Genevey, R., Pachauri, R. K. and Tubiana, L. (2013), Reducing inequalities: A Sustainable Development Challenge, TERI Press, Delhi. ISBN 978-81-7993-530-9.

10. Giving what we can (2025), “Measuring global inequality: Median income, GDP per capita, and the Gini Index”, available at:

https://www.givingwhatwecan.org/blog/measuring-global-inequality-median-income-gdp-per-capita-and-the-gini-index?gad_source=1&gclid=CjwKCAiA3ZC6BhBaEiwAeqfvyr60QdNnrmEfXn1_x73uft3uGsGs44fqThrPy8g3DFJfAseq7yyRPhoCBYYQAvD_BwE (Accessed 5 November 2025).

11. Bhatt A., Kolb M., and Ward O. (2020), How to fix economic inequality? Educational resources. Peterson Institute for International Economics, available at: <https://www.piie.com/sites/default/files/documents/how-to-fix-economic-inequality.pdf> (Accessed 28.10.2025).

12. OECD (2025), “ OECD Data Explorer ”, available at: <https://data-explorer.oecd.org/> (Accessed 10 November 2025).

13. Verkhovna Rada of Ukraine (1996), “The Constitution of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (Accessed 27.10.2025).

14. Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The Law of Ukraine “On preventing corruption”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (Accessed 28.10.2025).

15. Opendatabot (2024), “6.8 thousand sentences were handed down to corrupt officials during the Great War ”, available at: <https://opendatabot.ua/analytics/corrupted-officials-2024> (Accessed 29.10.2025).

16. Ekonomichna pravda (2015), “42% of markets monopolized in Ukraine - AMCU Chairman ”, available at: <https://epravda.com.ua/news/2015/07/13/550443/> (Accessed 20.11.2025).

17. National Bank of Ukraine (2024), “ Inflation Report ”, available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2024-Q4.pdf?v=10 (Accessed 22.11.2025).

Отримано редакцією журналу / Received: 12.02.26

Прорецензовано / Revised: 16.02.26

Схвалено до друку / Accepted: 19.02.26